

Elegije

Ciril
Zlobec

Slavku Mihaliću

DOMOV Nisem starec, a sam s sabo
se že pogovarjam,
ne kot starec: zmerom bolj prijazen,
kot da hodil bi sam sebi v goste,

le na hišnem pragu
vsakokrat se zbegam,
ker nikogar več ne srečam na dvorišču,
ker pričakovanj ni več za vrati,
ker ne trkam,
ker zamaknjen
ne zagledam se v glas ključa,
ki nekoč, ko sem se vračal,
mi prihítel je naproti
in utihnil,

da sem slišal se,
kdaj stopil sem čez prag
domov.

TIŠINA Ne vem, če je od kod prišla
ali tu bila od zmerom:
z vlažnimi dlanmi večera
zdaj prekriva usta
utrujenim glasovom dneva.

Zdaj zdaj bo stopila vame
in mi začela, kakor zmerom,
pripovedovati moj spomin
in mojo slutnjo.

Toda jaz bom, kakor zmerom,
vpadel ji v besedo
in jo, kot plahega otroka,
ki ga utišamo z vprašanjem,
spet prekričal s svojo radovednostjo
in oglušen sam v sebi spet zaman
se trudil, da bi v njej,
tišini kraškega večera, slišal
zgodbo svojega življenja.

VODNJAK Stal je, sred dvorišča, kot zlat rudnik.
Oče,
ki nobenemu od otrok,
tudi sramežljivo ne, okorno,
kot ob praznikih kovanec v pest,
kos kruha v žep na poti v šolo
ali hruško, jabolko v razpeto srajco,
ko za kravami smo se prebujali na gmajno,
ni nikoli ene same samcate pohvale
spustil nam v sinjino oči,
da v njih bi danes, svetla zvezda,
migotala mi iz pobeglega otroštva,
se je rad pohvalil, da ga je izkopal
s svojimi rokami.

Otroci, se spominjam, smo vsak dan,
vznemirjeni in skoraj s strahom,
sklanjali se nad njegovo šapo
in mu z dolgimi, zateglimi oOoo
odmev na dnu budili.

Oglašal se je težko, votlo in temno,
 zdel se nam je kot ujeta noč,
 nikoli se ni mogel dvigniti do nas,
 zmerom je omagal tik pod našimi obrazi
 in mi smo ga dražili
 kot privezanega psa.

Nekoč pa, se spominjam:
 julij nam drobil je travo pod nogami,
 več bilo je znoja na obrazih
 kot v vodnjaku vode
 in oče
 je začel odmerjati nam žejo,
 strogo,
 nam in sebi bolj bolj skopuško
 kot živini v hlevu,
 da z vodnjakom v mislih legali smo spat,
 sanjali reke in potoke v gmajni,
 vročični se prebujali, kot da njegov odmev
 vso noč, do jutra, ležal je na nas
 z odprtim gobcem.

Tvoj ded ga je izkopal, pravim hčerki,
 a ona, komaj rahlo nagnjena prek šape,
 s šibo brodi po gladini in se mi smeje:
 — Ha, vodnjak pa brez odmeva!

KAMEN Ni rôjen niti rôden,
 ni kot zemlja, trave, kot drevesa,
 živ morda v drugačnem, daljnem času,
 v našem le obstaja, traja
 brez pomladi, zim,
 brez znamenj staranja,
 poti in potovanj,
 peščeno zrno, grušč, prod,
 skala, čer, pečina,
 okamnena večnost: kamen —
 toda izpod njega, prav ta hip,
 prilezel je martinček
 in razmaknil travnato zaveso

kakor kmet,
ki zjutraj postoji pred hišo,
ves zamaknjen v novi dan.

KLET Velika kocka iz temè,
široki, varni temelj hiše,
tesen,
a nikdar premajhen prostor
za jesensko radost njiv
in trt,
z mogočnim, svetlim ključem,
ki nikoli nismo puščali ga v vratih
iz strahu pred lastno lakoto,
iz sramu
pred škodoželjnostjo sosedov,
klet,
skrivnostna kocka iz temè,
po tvojem nizkem stropu,
po širokih ploskvah tvojih sten
brez oken
sem s prižgano svečo sredi opoldneva
s strašno igro senc
privabljal strah v srce,
ki se je v tej borilnici poguma,
v tej srhljivi kocki iz temè,
težko privajalo
na moška leta našega otroštva.

SENIK Bil je. Ni ga več.
Na njem smo,
v strahu drug pred drugim,
spali otroci in podgane.

Pod pretèsno odejo
se nas je tiščalo,
tèsno drug ob drugem,
pet veselih fantov.

Kot razkrito gnezdo
smo drhte od mraza,
v klobčič zviti, pozaspali,
v noči zbujali se prepoteni
iz sanjanih objemov žensk.

Zjutraj pa smo, sramežljivi,
skrivoma iskali jih na paši
in domov grede iz šole,
a jih nismo prepoznali.

Potlej pa znenada
drug za drugim smo odrasli
strahu, sanjam in seniku.

Daleč drug od drugega
zdaj pet zamišljenih ljudi
grizlja vsak svoj spomin.

KMET

Zemlja in človek,
toda le v spominu usoda,
le v podobi mrtvih staršev
v vsakem drobnem zrnu setve
gora upanja,
obupa v vsakem zrnu žetve,
blaženo nasilje
večnega jemanja in dajanja,
iz veka v vek blagoslovljeno
krvoskrunstvo lakote in obilja,
toda le v spominu usoda,
zdaj samo še zemlja,
tudi tiho, dolgo, nič več pohujšljivo
umiranje nepokošenih trav,
ob zoranih opuščene njive,
hrupne veselice ptic
po krošnjah neobranih češenj,
zdaj samo še človek,
ne več ukopan v ponižnost blatnih brazd,
ves spremenljiv, nestalen,

z manj besed molitve in kletve
sin kot oče.
In z manj otrok.

MED SMRTJO Nemiren, toda trden,
IN POZABO s celim hrbtom
vsega svojega življenja
kot ljubimec ob drevo pričakovanja
ob hišo očetovo prislonjen
čakal sem, da pridejo:

utrujeni,
a brez poti za sabo,
razpoznavni
le na kratki poti mimo mene,
kot da so zašli pod ulično svetilko,
kot da pot in smer
so le, dokler so luč
(kresnice v junijskem večeru),
utrujeni koraki mrtvega očeta,
utrujeni koraki mrtve matere,
koraki bratov, sester,
a med njimi spet ta glas,
ki me prijazno ogovarja,
a noče v ta moj svetli krog
spomina,
ves je zunaj njega, zmerom večji,
zmerom bližji,
zmerom bolj ves tu, povšod,
edina živa stvar
med smrtjo in pozabo,
mehka,
topla,
bosa noga mojega otroštva.

OREH V letih tihih smrti
in neučakanih preseljevanj
od doma v daljna upanja,
se oreh neopazno je razrasel
na dvorišču.
Zadnji našega rodu
je z grenko senco svojih vej
zavesil okna in črvojeda vrata
mrtve hiše.

Potlej pa znenada je začel vabíti
v svojo krošnjo
razuzdane ptice.
Ne zaradi sence,
le zaradi ptic so ga posekali.
Ko obležal je na tleh,
se je naš stari dom, poln
temne žalosti v očnicah svojih oken,
nadenj sklonil — razvalina.

Pa prišla so leta vračanj
v fatamorgano davnega otroštva
in tako sem včeraj, lep nedeljski dan,
pod temelji že zdavnaj mrtve hiše
odkril še žive korenine
starega oreha.

Vso noč nocoj bom molil
k véliki skušnjavi v sebi,
da ob zori mogel bi verjeti
v to ohrabrujočo prispodobo korenin.

Iz zbirke »Kras«, ki bo v kratkem izšla pri Založbi Lipa.